

A TEHETSÉGNEVELÉS MÓDSZEREI A HAZAI GYAKORLATBAN

„Csak a jellem és a tudás találkozása
adja a magasabb értelemben vett embert”
(Klebensberg Kuno)

Hazánkban a tehetséggondozás távlati programját az új közoktatási törvény és a NAT megjelenése után: 1997 – ben tették közzé. Ez a program összegezte a magyar nevelés-oktatás eddigi kísérleteit, tapasztalatait, és 3 feladatot fogalmazott meg (a Magyar Tehetséggondozó Társaság bevonásával) a jövőre:

1. A művelődési kormányzatnak szabályozni kell a tehetséggondozás MÓDJÁT és a tehetséggondozással foglalkozó szakemberek munkajogi helyzetét és feladatát.
2. Ki kell alakítani a tehetséggondozás TARTALMÁT. Ennek érdekében a már meglévő programokkal rendelkező tehetséggondozó intézmények tapasztalatait közkinccsé kell tenni, és át kell venni a nemzetközi tehetséggondozásból ismert ún. GYORSÍTÁS útját, annak átvehető, és hazánkban is alkalmazható programját. Csak ezek után kerülhet sor a tehetséggondozás megvalósításának további lépéseire: a GAZDAGÍTÁSRA és a DÜSÍTÉSRE.

Foglalkozik a távlati fejlesztés programja:

- a pedagógusok képzésével
- a tanácsadás szükségességével
- a szakemberek felkészítésével
- a felsőoktatási intézményeknek a programba való bekapcsolódásával, azoknak a pedagógiai intézményekkel való kapcsolatával ez ügyben
- a tehetséggondozási programmal kapcsolatos szolgáltatásokkal / problémák – módszerek – programok /
- REGIONÁLIS KÖZPONTOKAT kell létrehozni: keleti, középső, nyugati régiót Debrecen, Győr és Kecskemét székhelyekkel, melyekhez a megyék a jövőben csatlakozhatnak
- be kell indítani az ehhez kapcsolódó KUTATÁSOKAT, mely munka megszervezése a felsőoktatás és a kutatóintézetek feladata

lesz.

3. Ki kell alakítani az ún. tehetségnevelési struktúrát, melynek elemei:

- Tehetség Koordinációs Tanács (TKT)
- Kutatások
- Tehetseggondozó Központok (TK)
- Továbbképzések beindítása
- Bázisiskolák, gyakorlóhelyek kijelölése

Az MTT (Magyar Tehetseggondozó Társaság) kapta feladatul a magyar tehetségek nevelésének szép feladatát, azaz a tehetségnevelés távlati fejlesztési programjának megvalósítását. [8]

Az MTT távlati fejlesztési programja háttérben az Európa Tanács 1997. évi ajánlása áll. Hazánk azóta tagja lett az Európai Uniónak, ennél fogva az Európa Tanács ajánlásai garanciát biztosítanak a magyar tehetségnevelés távlati fejlesztési program megvalósításához.

Rövid tartalmi részletek az ET (Európa Tanács) ajánlásaiból:

a művelődési egyénre szabva kell biztosítani

- a kivételesen tehetséges ifjúnak speciális képzést kell kapnia
- biztosítani kell ehhez a lehetőséget és a módszert
- nem lehet mindez tenni más gyerekesoport kárára
- a miniszterek tanácsa kérje fel a nemzetközi szervet, hogy az oktatáspolitikai kialakításakor vegye figyelembe:
 1. a különböző képességeket
 2. dolgozza ki a tehetség felismerési módszereket
 3. posztgraduális képzés formájában oldja meg a szakemberek képzését, a szülők tájékoztatását
 4. sajátos tanrendet dolgozzon ki felmenő rendszerben a tehetséges tanulók számára, ezt megelőzően alakítható, rugalmas, PROJEKTORIENTÁLT tantervet és speciális módszereket.
 5. a különleges bánásmódot körültekintéssel kell alkalmazni
 6. a tehetség TARTALMÁT, értelmezését pontosan, minden nyelven meg kell fogalmazni, ebbe a munkába be kell vonni a
 - pszichológusokat
 - szociológusokat és
 - az oktatási szakembereket [1]

II. A TEHETSÉGNEVELÉS JÁRHATÓ ÚTJA ÉS MÓDSZERE A MAGYAR OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN

Köztudott, hogy hazánkban a több, különböző időszakban napvilágot látott próbálkozás után, rendszerbe foglaltan és intézményes keretek közt csak a 80-as évek elején kezdtek foglalkozni a tehetséggondozás és tehetségfejlesztés kérdéseivel. Nagy előrelépést jelentett az 1997-ben megjelent Európa Tanács ajánlása, és a Magyar Tehetséggondozó Társaság távlati fejlesztési programjának kidolgozása. Ebben a programban már határozottan kirajzolódott a magyar pedagógia egységes, távlati programja, mellyel a tehetségnevelést kívánják általánossá tenni és megvalósítani. Megjelölik a kiindulási feladatot, a kezdő módszert, ami a hazai tehetségnevelésben alkalmazható, ezek a meglévő magyar tapasztalatok: a SZEGREGÁCIÓ és a GYORSÍTÁS, ha van árvehető program, akkor a DÜSÍTÉS, GAZDAGÍTÁS is társítható hozzá.

Ezek lehetnek a tehetségnevelés magyar útjai. Megvan a cél, a járható útja is, hiányoznak még a PROGRAMOK, vagyis a tehetségnevelés kidolgozott eszközrendszere: a tantervi modellek, a tantárgyi programok, a munkaprogramok, vagyis a GYAKORLATA. Folynak azonban már kísérletek, amelybe be lehet kapcsolódni. Ilyen meglévő magyar gyakorlat a miskolci ún. Arany János Tehetséggondozó Program, a 2002-ben indult 3 éves Comenius-BEGA Program, mely keretén belül hazánkban 6 iskola vesz részt a kísérletben és megvalósításban:

1. Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium – Sárospatak
(hátrányos helyzetű tehetségek gondozása)
2. Bethlen Gábor Református Általános és Szakiskola – Törökszentmiklós
3. Bocskai István Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola –
Szerencs
(modern technikák a tehetségnevelésben)
4. Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnázium – Debrecen
(tanterven kívüli fejlesztés)
5. Móricz Zsigmond Általános Iskola – Mátészalka
(tanácsadás és egyéni fejlesztés)
6. Szilágyi Erzsébet Gimnázium – Eger
/ gazdagítás és speciális fejlesztés /

Ezen gyakorlótereket a Debreceni Egyetem Pedagógiai – Pszichológiai Tanszéke fogja össze és koordinálja. [2]

A tehetséges gyerekek képzése az ún. tehetségesek iskoláiban folyik. Ezek az

iskolák az átlagot meghaladó tanulók számára létrejött intézmények, melyekben:

„A TEHETSÉGFELISMERÉS ÉS TEHETSÉKKIVÁLASZTÁS UTÁN A TANULÓK KÉPZÉSE, A TULAJDONSÁGAIKAT, ÉRDEKEIKET, ÉRDEKLŐDÉSÜKET FIGYELEMBE VEVŐ, ÖNÁLLÓ FEJLESZTŐ PROGRAMMAL → HELYI TANTERVVEL FOLYIK.” [7]

A tehetségesek iskoláinak általában 2 típusát ismerik:

1. Általános tehetségfejlesztő iskolák
(fiatalabb életkorúak: általános iskolai korosztályok számára)
2. Speciális tehetségeket kibontakoztató iskolák
(középiskolás korú és idősebb tanulók számára)

III. A TEHETSÉG FELISMERÉSÉNEK MÓDSZEREI, LEHETŐSÉGEI A HAZAI GYAKORLATBAN: FELISMERÉS – KIVÁLASZTÁS (A tehetségnevelés első lépcsőfoka)

Herskovics Mária 1989-ben írt tanulmányában megállapítja, hogy hazánkban az utolsó 40 évben tehetségkiválasztás, pszichológiai módszerekkel sehol sem folyt. Egyetlen ilyen jellegű intézmény szolgálhatta a tehetséges tanulók vizsgálatát: ezek az ún. PÁLYAVÁLASZTÁSI tanácsadók és az ALKALMASSÁGI VIZSGÁLATOKAT folytató intézmények voltak, de ezek a tapasztalatok mindeddig sohasem lettek összegyűjtve, elemezve. Ha valahol kiemelten kezelték is azt, nem lett közkinccsé téve, nem vált országos gyakorlattá. [3]

III/1. A tehetségkiválasztási módszerek, eljárások gyakorlata

1. A képességvizsgálati módszerek
 - a) Általános intelligenciát vizsgáló módszerek
 - Révész – Nagy féle figyelempróba
 - Ranschburg szópárok
 - Amthauer-féle IST teszt
 - Gajdáty – Gefferth 1982 – próba
 - b) Speciális képességeket vizsgáló eljárások (térsemlélet, műszaki érzék)
 - Miller – teszt

- MTVT – teszt
- Fact / 11 – teszt, Lienart – féle , Rupp Mcquerrie
- c) A kreativitás vizsgálata
 - Barkóczy Ilona – Zetényi – teszt 1981
 - Gerő Zsuzsa 1982
- 2. Az érdeklődés és a motiváció vizsgálata
- 3. A személyiség vizsgálata

Vizsgálható – e az intelligencia? 1939-ben Wechsler így határozta meg az intelligencia fogalmát: „az intelligencia az egyének az az összesített vagy globális képessége, amely lehetővé teszi, hogy célszerűen cselekedjék, hogy racionálisan gondolkodjék, és eredményesen bánjék környezetével.” [5]

Ha az intelligencia elemekből összetett egység, akkor az egymástól elkülöníthető, ha elkülöníthető, akkor mérhető. De ez nem azt jelenti, hogy a funkciók összessége az intelligencia, hanem az egyes képességek összessége. Ide sorolható: a figyelem, az emlékezet, a matematikai számolási készség, az analógias gondolkodás, az absztrakciós képességek vizsgálata, stb..

Tehetségkiválasztásnál az általános intelligenciát vizsgáló módszert tartjuk elsődlegesnek, de nem EGYEDÜLINEK.

Ennek vizsgálatát lehet végezni:

- a Révész – Nagy féle figyelempróbával
- a Ranschburg – féle szópár – próbával
- és még más, a 2000-es évek újabb vizsgálati tesztjeivel

Az általános intelligenciatesztek:

- a figyelemkoncentrációt
- az emlékezeti kapacitást
- fogalomcsoportosítási készségeit
- konkrét és elvont fogalmakkal végzett műveleteket
- a gondolkodási műveletek erősségét mérik

Ezek a próbák az általános iskoláskorú tanulóknál megfelelő mértékben, reálisan mérik az intellektuális kapacitást, differenciálhatják, kimutathatják a kiemelkedő intellektuális képességeket.

Az ilyen célú vizsgálatok eredményei azonban azt igazolják, hogy a kimutatott magas szint csak a tehetségek egy típusánál: az elméleti – tudományosnál alapvető, de még ott sem elégséges feltétel. Ez a vizsgálat ugyanis olyan tanulóknál is lehet magas pontszámú, akik semmilyen érdeklődést nem mutatnak intellektuális feladatok iránt. Ezért veszélyes az, ha a tehetségek kiválasztásakor csak az intelligenciatesztek alapján elért eredményeket vesszük figyelembe. Vagyis: nem mindenki tehetséges aki ezen intelligenciatesztekben magas

pontszámot ér el, ugyanakkor ezen tesztek nagyon hasznosak lehetnek a kiválasztott jó képességű tanulók számára, ha tehetségfejlesztő programokban vesznek részt.

Ebből következik, hogy az intelligencia mérése a legkülönbözőbb módszerekkel és különböző életkorokban vizsgálható. Az oktató munka számos területén, újabban a munkáltatók is alkalmazzák pályázatok elbírálása során. Iskolákban felvételi vizsgák részfeladataiban találkozhatunk a képességet is vizsgáló feladatokkal, mint tehetséget felismerő módszerrel.

IV. SPECIÁLIS HELYI TANTERVEK KÉSZÍTÉSE A KIVÁLASZTOTT TEHETSÉGES TANULÓK SZÁMÁRA

(A tehetségnevelés második lépcsőfoka)

Az Európa Tanács 1997-ben ajánlást fogalmazott meg az európai tehetséggondozó központok számára, melyben felvázolta a tehetségnevelés táviati programját. Ehhez a speciális, sajátos tanrend kialakításához rugalmas, alakítható ún. PROJEKTORIENTÁLT HELYI TANTERVEK és SPECIÁLIS MÓDSZEREK kidolgozását is előírta.

1. A PROJEKTOKTATÁS:

Az oktatás menetét gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja. [6]

2. A PROJEKT:

Olyan témaegység, amelynek középpontjában rendszerint a mindennapi élet valamilyen – a tanulók által megtervezhető – feladata áll, és hozzá kapcsolódik a megoldáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudás kialakítása. A feladat nem egyszerűen a probléma megoldása, hanem a lehető legtöbb vonatkozásnak és összefüggésnek a feltárása, amely a való világban az adott problémához szervesen kapcsolódik. A projektben a problémák nem absztrakt síkon jelennek meg, hanem a konkrétság gazdagságában. A projekt először a pedagógiai mozgalmakban vált népszerűvé. J. Dewey tanításai alapján W. H. Kilpatrick dolgozta ki. A projekt kedvezett a tanulók motiválásának, aktivizálásának, egyéni sajátosságainak érvényesítésének, de háttérbe szorította a feldolgozott tartalom logikai struktúráját, összefüggéseit. [4]

3. A PROJEKT – MÓDSZER:

A tanulók érdeklődésére, tanárok és diákok közös tervező és kivitelező tevékenységére építő pedagógiai – didaktikai módszer. A megismerő folyamatot olyan komplex feladatok – projektek – sorozataként szervezi meg, amelyek középpontjában egy, többnyire gyakorlati természetű, a mindennapi élethez kapcsolódó probléma áll. Leképezve minden minden valós probléma komplexségét, az egyes projektek a feldolgozandó témát minden vele kapcsolatos összefüggésében együtt teszik a tanulási – megismerési folyamat tárgyává. A folyamat alanyává pedig a tanulót teszi azzal, hogy a tervezés és ellenőrzés egész folyamatában a ped. felelős partnereként, egyenrangú társaként tételezzük. Ezért tekintették a projekt módszer klasszikusai, Dewey és Kilpatrick a projekt módszert a demokratikus társadalom számára szükséges áll. – polgár nev. – szempontjából kiemelkedő fontosságú nev. – filozófiai és ismeretelméleti koncepciónak, nem pedig csak technikai vagy didaktikai módszernek. [4]

A tehetséggondozás alapkoncepcióját tehát megfogalmazták a témával foglalkozó kutatók, és van egy közös gondolatuk, mely szerint a tehetségeseket csak olyan TANTERV alapján lehet eredményesen oktatni, amely figyelembe veszi a tehetséges tanulók tanulásbeli, érzelmi és társas jellemzőit.

A tehetségesek számára készített TANTERVMODELLEKNEK 3 típusát tartják számon.

I. Tartalmi modell

II. A folyamat – eredmény modell

III. Az ismeretelméleti modell

A TARTALMI MODEL

A tehetséges diákokat arra ösztönzi, hogy a lehető leggyorsabban haladjanak előre az egyes tanegységek anyagának elsajátításában. E modellhez dolgozták ki az ún. D – P, azaz diagnosztikus – előíró oktatást: azaz diagnózist készítenek arról, hogy egy – egy diák mit tud. Tehát minden diák más – más problémán dolgozik. Ugyanazt tanulja a tanuló, mint a normál oktatásban, csak rövidebb idő alatt.

A FOLYAMAT – EREDMÉNY MODEL

A kutatási készségek megszerzésére fekteti a hangsúlyt. Központi eleme a munkacsoportokban történő tanulás. Az oktatást az önálló munka jellemzi, a tanár csak külső szemlélő, csak konzulens. Ez abban tér el a TARTALOM KÖZPONTÚ modelltől, hogy nem az előrehaladás, hanem az eredmény a cél. A természettudományi és matematika tantárgyak oktatására jellemző.

AZ ISMERETELMÉLETI MODELJ

Lényege, hogy a diákokkal megismertetik a legfontosabb témákat, fogalmakat, elveket, törvényeket, összefüggéseket, hogy ezáltal a diákokat az olvasásra, az elmélkedésre és az írásra összpontosítsák. Cél, hogy értsék az összefüggéseket, tehát a tanterv GAZDAGÍTÓ eszköz. Elsősorban a történelmi és irodalmi programok tantervei épülnek erre a megközelítésre. E módszer az ún. szókratészi kérdéseket alkalmazza, és vitára ösztönöz. Ez a tanterv nem a TÉMÁRA és KÉSZSÉGEKRE épül. Fő szempont az ismeretrendszer szerkezete.

Ma a TANTERVKÉSZÍTÉS mindhárom modellt figyelembe veszi és ötvözi. A tehetségesek számára készített tantervek összeállításakor ezt a szerkesztő elvet kell követni.

V. A KOMPLEX TEHETSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM ELVI ALAPJAI, SZERVEZETI KÉRDÉSEI, PSZICHOLÓGIAI ALAPELVEI (A tehetségnevelés harmadik lépcsőfoka)

Az 1987 - ben megalakult Európai Tehetséggondozó Társaság kidolgozta iskoláinak elvi programjait, meghatározta célját és helyét az oktatási folyamatban. Ezt követte a magyar tagozat csatlakozása, és ennek következménye lett az első magyar komplex tehetségfejlesztő program beindítása Töröksenymiklóson.

A FEJLESZTŐ PROGRAM ELVI ALAPJAI

A tehetséges tanulók képzésének helye a természetes környezetet biztosító iskola. Működésének elengedhetetlen feltétele a megfelelő személyi és tárgyi feltételek biztosítása. Fontos, hogy körültekintéssel történjen meg a tehetséges tanulók kiválasztása:

- mérni kell az általános intellektuális képességeket: a lényeglátást, az emlékezetet, a figyelmet, a kreativitást
- fontos a bizonyos szaktárgyakban nyújtott teljesítmény: pl.: magyar nyelv, matematika
- a tanuló korábbi osztályokban elért teljesítménye, a küldött jellemzők

E három tényező alapján kerülhet sor a tanulók kiválasztására, felvételére.

Az iskola alapvető céljai:

- a gyermek képességeinek feltárása
- a képesség intenzív fejlesztése

- ehhez hatékony módszerek kimunkálása

Az általános iskolában elsősorban:

- **általános intellektuális képességek fejlesztése**
- ezzel párhuzamosan a **speciális képességek fejlesztése**
- kiemelt módon a **tanulók személyiségének fejlesztése** történik

Motó: „Fejlett személyiség nélkül
nehézén képzelhető el
a tehetség kibontakoztatása.”
(Balogh László [9])

A FEJLESZTŐ PROGRAM FŐBB PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI ALAPELVEI

A fejlesztő program írásakor 2 fő szempontot kell szem előtt tartani:

- a tanulók **MEGFELELŐ MOTIVÁLÁSÁT**
- az egyéni **DIFTERENCIÁLÁST**

A tehetségek felszínre hozásában döntő szerepe van a tevékenységhez fűződő **VISZONYNAK**. A tanulók motiválásának megvannak az elvei, eszközei.

Ezek:

- tanulói öntevékenység
- tanár munkájában a pozitív hatások
- eredmények mérése és a tájékoztatás
- igény szint formálása
- pedagógus személyisége
- folyamatos önképzés
- tanulók reális önértékelése
- egyéni feladatok mellett megfelelő mennyiségű, csoportosan végzett munka
- tanulók differenciálása
- tanórai differenciálás
- délelőtti tanórán különböző szintű feladatmegoldások
- délutáni foglalkozáson a tanuló képességeinek megfelelő feladatok adása
- differenciált munkára a délutáni foglalkozás alkalmas
- délelőtti és délutáni foglalkozás szerves egysége
- tantervi követelmények magas szintű teljesítése
- délelőtti foglalkozás az ált. iskolai óratervvvel összhangban folyik
- délutáni foglalkozás tartalmazza a fejlesztő programot [9]

A komplex fejlesztőprogram tartalmát, a tananyag mennyiségét és minőségét a programot felvállaló iskola szaktanárának közössége, és a pszichológus a fent felsorolt alapelvek alapján dolgozzák ki. A tanév folyamán meghatározott időközökben, speciális mérési feladatokat végeznek, értékelnek. A méréskor, a fejlesztés során kimutatják a fejlődés mértékét. Az általános intellektuális képességek mérésére a Wechsler – főle tesztet és a Raven – főle progresszív mátrixot használják. A kapott eredményeket az értékelő táblázat alapján értékelik. A kutatások azt igazolják, hogy a 2 éves program időtartama alatt a tanulók általános képességei fejlődtek. Az első komplex fejlesztő programnak ma több változata él hazánkban. Az általános intellektuális képességek fejlesztésén kívül szólhatnak a tehetségfejlesztő programok a hátrányos helyzetű tehetségek gondozásáról, gyorsításról, gazdagításról, a tanterven kívüli fejlesztésről, a kreativitás fejlesztéséről, a személyiségfejlesztésről.

VI. ÁLTALÁNOS INTELLEKTUÁLIS KÉPESSÉGEK EGY LEHETSÉGES VIZSGÁLATI MÓDSZERE

Ranschburg Jenő összeállításában a 44. logikai IQ tesztet oldattam meg a diákokkal.

A vizsgálatot Debricenben, az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán végeztem, II. évfolyamon 18 fővel, az építőmérnöki szakon.

Szabályok:

A kérdések megválaszolására 45 perc áll rendelkezésre. Minden kérdésre válaszolni kell. Ha nem tudja az illető a választ, akkor találgasson – az eredmény hitelességét a találgatás nem csorbítja.

A feladatsorban szereplő kérdéseket 3 szempont szerint csoportosítottam:

1. Verbális képesség
2. Matematikai számolási készség
3. Analógias gondolkodás

A vizsgálat értékelése:

Minden helyes válaszra 1 pont jár, tehát a maximálisan elérhető pont: 60. A vizsgált képességek szerinti megoszlás:

1. Verbális képesség:	31 pont
2. Matematikai számolási készség:	11 pont
3. Analógias gondolkodás:	18 pont

Meg kell állapítani, hogy hány kérdésre válaszolt helyesen a vizsgált személy, majd egy adott táblázatból – attól függően, hogy melyik korcsoportba tartozik – megkapjuk az intelligenciahányadost.

Eredmény:

Az intelligenciahányados átlagos értéke: 125,72 pont lett, ami magasnak tekinthető.

Képességek szerinti pontok átlagban:

Verbális képesség:	23,28
Matematikai számolási készség:	6,33
Analógias gondolkodás:	15,17

Százalékban kimutatott képességek szerinti eredmények:

Verbális képesség:	75,10 %
Matematikai számolási készség:	57,55 %
Analógias gondolkodás:	84,30 %

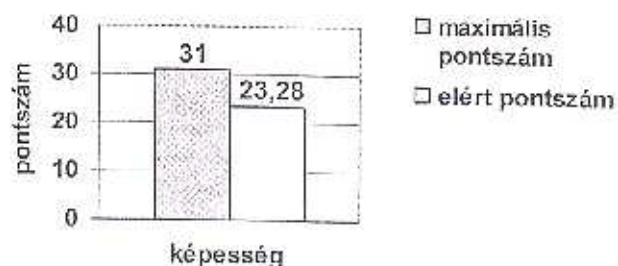
A vizsgálat elvégzése a következőket igazolta:

A legjobb teljesítmény az analógias képességnél jelentkezett. Ez azonban nem meglepő, hiszen ezt a képességet a tanulásuk során folyamatosan alkalmazzák. Magas eredményt értek el a verbális képességeknél is. Ez a képesség is fontos, hiszen egy végzetű mérnöknek megfelelő kifejező – és kommunikációs készséggel kell rendelkezni.

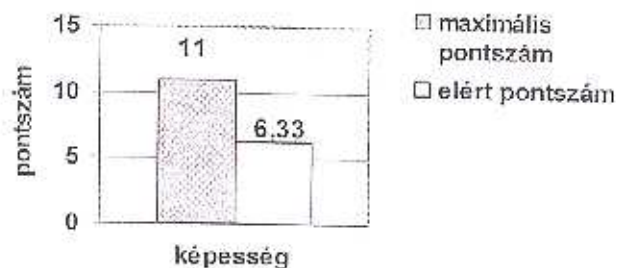
A három képességet egymáshoz viszonyítva a harmadik helyre került a matematikai képesség.

A szakirodalom szerint azonban a tehetségek kiválasztásánál csak az általános, de kimagasló intellektuális képességek jelenléte nem elegendő. Marland szerint is az intellektuális képességek képezik az első összetevőt, de szerinte a speciális alkalmasság is fontos, sőt a kreatív gondolkodás, a produktivitás is jelentős összetevője a tehetségnek. A tehetségről szóló szakirodalom véleménye ma az, hogy a magas IQ szint a tehetségek egy típusánál reálisan méri, kimutatja a kiemelkedő intellektuális képességeket, de ez nem elégséges a tehetségszűréshez.

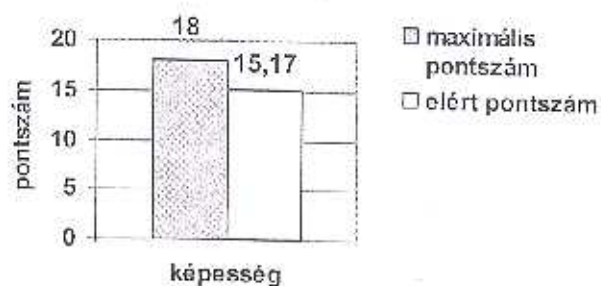
Verbális

Matematikai

Analógias

1. ábra Intellektuális képességek szerint elért eredmények

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Az Európa Tanács ajánlásából tartalmi idézet / Tehetség 1997 /3.10. /
- [2] Balogh László és Tóth László: Európai perspektívák a tehetségnevelésben (Debreceni Egyetem kiadványa, 1999)
- [3] Herskovics Mária: A tehetség felismerésének módszerei, lehetőségei a pályaválasztási tanácsadás hazai gyakorlatában. (1989)
- [4] Hortobágyi Katalin: Pedagógiai lexikon III. Projekt – módszer
- [5] Kun Miklós – Szegedi Márton: Az intelligencia mérése I. rész
- [6] Pedagógiai lexikon III. kötet. Szabó Antal
- [7] Polonkai Mária: Pedagógiai lexikon III. kötete (definíció)
- [8] Tehetség c. folyóirat 1997/4.8.
- [9] Balogh László: A tehetségfejlesztő program elvi alapjai, szerkesztése (A tehetségfejlesztés pszichológiája: Szöveggyűjtemény, Debreceni Egyetem 2000)

DIE METHODEN DER TALENTERZIEHUNG IN DER HEIMATLICHEN PRAXIS

In meinem Artikel habe ich die praktische Durchführung der Talenterziehung vorgestellt. Das hat drei Treppenstufen:

- Erkennung – Auswahl
- Erzeugung von speziellen Lehrplänen
- Die Ausarbeitung vom komplexen Talententwickelndprogramm

Ich bin auf die Methoden zu Talentprobe eingegangen und habe ein mögliches Messverfahren vorgeführt. Aber es soll betont werden, dass nur auf Grund einer Messung keine eindeutigen Konsequenzen gezogen werden dürfen.